

Shidduchim: What are we obligated to reveal?

Show# 6 | January 17th 2015

תשובות והנהגות כרך ב סימן תרכד

שאלה: לגלות מום בשידוכים. נדרשתי לאשר שאלוני בשידוכים, היכא שסבלו פעם ממחלת נפש וב"ה נתרפאו, אם מחוייב צד החתן או הכלה להודיע לצד השני מהמחלה או לא, ולדעתי תלוי הדבר שאם זקוקים עדיין לרפואות וכדו' חייבין להודיע ובלאו הכי מטעין השני, אבל כשנשכחה המחלה ולא סובלים עוד, ורופאים מובהקים המפורסמים למומחים מאשרים שלא נשאר רושם המחלה עליהם ואין שום חשש לעתיד, שבהתקפה הקודמת היתה סיבה שאין עכשיו, דעתי לחלק בזה בין האיש לבין האשה, שבאשה שצריכה עוד לעבור לידות עם יסורים קשים מצוי שבאשה שיש לה רק נטיות למחלת נפש ר"ל, בעת לידה או סמוך לה שיתעורר אצלה עוד הפעם המחלה, והנטייה התורשתית לכך, וכ"ש לאחר שכבר התעורר בה פעם בעבר, וע"כ ראוי לספר לו. אבל באיש אין לחשוש שיהיה לו איזה משבר בחיים שעלול לעורר מחלתו בשנית, ולכן דעתי נוטה להקל כשעכשיו אין שום חשש כיון שנתרפא לגמרי כי הרי ידוע שהצד השני אם רק ישמע על איזו בעיה אף שבאמת אין שום חשש לא יסכים להשידוך, ובעצם לא מטעה אותה שהרי עכשיו הוא בריא לגמרי ומחלתו נתרפאה, וכשם שאין מגלין בשידוכים בדרך כלל מדות של עקשנות כעס וכדומה שמפריעים כל החיים הרבה יותר מחשש שהבאנו, גם כאן באיש אין חייבין לגלות, ובס"ד לא יקרה דבר, כנלענ"ד עיקר (מיהו אם יש במשפחה כבר שני מקרים כאלו ראוי לחוש שמשפחה מחזקת וחייבין להגיד כנלענ"ד).

וגם באשה אפשר דאם היתה סיבה מיוחדת להתקפה, ולדעת הרופא מובהק אין כאן שום חשש לעתים גם בלידה וכדו', דינה כמוהו, ואין צריכים לגלות לעורר ספיקות אם לא הוחזק המחלה במשפחתה.

חפץ חיים (סוה"ס) ציורים אות יא

יא. ואם הוא יודע את בית המחותן כי הוא בית פריצות, צריך לגלות, (וכל שכן אם הוא מכיר את החתן כי יש בו אפיקורסות בודאי מצוה לגלות) ואין צריך לזה שום פרט מהפרטים הנ"ל. ואפילו אם אינו יודע בעצמו רק שמע מאחרים, גם כן צריך לגלות, אך שיזהר שלא יאמר בלשון שיהיה משמע שהוא בעצמו יודע דבר זה, רק יאמר סתם: שמעתי כך וכך אף דאין להאמין לעת עתה דבר זה בהחלטה, על כל פנים צריך לחוש ולחקור ולדרוש אחר זה.

ז"ל ע"ד שנתבאר דאין הכוונה שעלם מליאות הערלות מעכב אלא חיוצא דהפקעת שם ערלות דרמי עליי צדדי להכשירן לפסח הוא דמעכב וה"ל צשפחה נהי דלית זה מלות מילה הא מיבא אית זה הפקעת פסול ערלות ע"י עזילה ורחמנא רמי עליי להפקיע פסול ערלות מעצדיו ושפחותיו, והשתא דאתינן להכי חפ"י חס לא נפרש דגוית הוי ערלות, שפיר מתבאר הא דעזילת שפחותיו מעכב, שהרי גוית עלמו מעכב צפסח דכתיב כל בן נכר לא יאכל צו וכלול צזה נכרי ממש ג"כ כדאיתא במכילתא הוצא צחוס' כאן ד"ה אלא לאפנויי וצפרש"י ז"ל צפי' התורה שם צפי' צא, וצאה ההלכה שהחיוצ על האדון להכשיר עצדיו מפסול גוית כמו מפסול ערלות ויש לפלפל צזה וקלרתי.

ונראה דדברי מרן הגר"ח ז"ל מוכרחים דצנכרית איכא פסול ערלות דאמרי צדע"א ורע"ק האי תושב ושכיר מאי עבד ל"י אר"ש לאתווי ערבי מהול, ופריך והני מולין נינהו והתנן קונס שאני נהנה לערלים כ"י ואסור צמולי נכרים כ"י והשתא חס"ד דאשה נכרית לא חשיבא ערל מאי פריך, הא אריך קרא לאשה תושב ושכיר אע"כ דכולם חשיבי ערלים וכדברי הגר"ח ז"ל. כל סימן זה לא נכתב אלא להעיר והמטיין יצורו.

סימן מד

בענין חשש אונאה בשידוכין

ע"ד אחד שמחמת חולי נעלו ממנו הרופאים את הצילה השמאלית והאחרונים ז"ל מכשירין אותו לצא צקהל ע"פ שיטת ר"ת ז"ל וספר התרומה דלהלכה כשר צצילה אחת וצלירוף שיטת הרמב"ם ז"ל דע"י חולי חשוב צידי שמים עיין אה"ע סי' ה' צפ"ת סק"ז תשובת הגר"ח ז"ל מוולוז'ין אמנם אין ההיתר צרור לכ"ע ומ"מ צשעת הדחק כזה דאל"כ

אין לו תקנה התירוהו וכבר הותר האי גזרה ע"פ הוראות גדולי הרבנים ושאל חס מחוייב עכ"פ להגיד ענינו להמשולכת שהי צו עסק זה והשאלה נחלקת לשנים אי שמא חס לא יגיד יבא חשש קדושי טעות והצ' חת"ל שאין כאן חשש קדושי טעות שמא עכ"פ מחוייב להגיד שלא יבא אונאה וגונז דעת אחרים להנשא צחזקת כשר גמור צלא שום פקפוק.

ולענין שאלה הא' הנה הפ"ת ציו"ד סי' ל"א ס"ק צ' הביא דברי הח"ם לענין היבא שמתירין צהפסד מרובה שאין זה אלא לגבי צעל הצהמה אצל למכור לאחרים כ"י וכתב הח"ם וז"ל וקרוצ ודאי שמחוייב להודיעם ואם לא הודיעם ומכר סתם אפשר הוה מוס צמקח וחוזר עכ"ל וא"כ לפ"ז ה"ל נד"ד אפשר דהוי צו לך מקח טעות וחוזר אכן נראה לעי"ד דאין כאן צית מיחוש למקח טעות, שהרי רצ הונא סובר צגמרא כתובות דק"א ע"צ דחייבי לאוין שלא הכיר זה אית להו כתובה ולדידי פשיטא דהוי קידושי ודאי דצקידושי ספק הא אין לה כתובה ע"י כתובות דף ע"ג ע"צ ואפילו לפום מאי דקיי"ל כרצ יבדל דחיי"ל שלא הכיר זה אין לה עיקר כתובה כתב הנוצ"ת צסימן קס"צ צמסקנתו צהשמעות דהוי מקודשת ודאית וכן מסיק צאחיעזר אה"ע סי' י' ע"ש וכיון דאפילו חיי"ל דאורייתא הוי קדושי ודאי כש"כ נד"ד דאינו אלא חשש דחיי"ל ואפילו לפי דעת התפא"ל והצ"ע שהציא צאחיעזר שם דחיי"ל שלא הכיר זה אינו אלא קידושין דרצנן וכן מלאתי צחז"א סי' ע"ט סק"ז דהאי גט דלריך צחיי"ל שלא הכיר זה אינו אלא מספק או מדרצנן מאחר דאין לה כתובה וצגמרא פרק המדיר מוכח דמדמינן גט לכתובה ע"ש מ"מ כ"ז אינו אלא צחייבי לאוין אצל צחייבי עשה מצואר צהרמב"ם ז"ל פכ"ד מאישות ה"ד דאית לה כתובה אע"פ שלא הכיר זה משום דהאיסור קיל ע"ש [ועיין אור שמח שם

ראיה גדולה להרמזים ז"ל] וכ"פ בש"ע סי' קט"ז [וע"ש בצ"אור הגר"א ז"ל] וביון דאפילו חייבי עשה שלא הכיר זה הוא קדושין ודאי כש"כ נד"ד שהותר לגמרי ע"פ שיטת רוב הפוסקים ז"ל ודאי אין כאן חשש קדושי טעות כלל.

ומ"מ נראה דאין מכאן סתירה לדברי הח"ס שכתב דאפילו מה שמתירין בהפ"מ אפשר דאם לא הודיעו הוא מק"ט, דאין לדמות טעות במקח וממכר לטעות בקדושין ונשואין, דהא חזין דהמוכר דבר האסור הוא מק"ט גמור כמצואר בצבורות דל"ז ואפילו מכר דבר האסור מדרבנן הוא מק"ט וחוזר כמצואר בהרמזים ז"ל וש"ע חו"מ סי' רל"ד ואלו חיי"ל שלא הכיר זה לדעת ר"ה אין זה מק"ט ואפילו לר"ז יהודא עכ"פ חייבי עשה שלא הכיר הוא קדושי ודאי ולא חשיב מקח טעות וכנ"ל, וטעמא נראה דגבי לוקח חפץ אין הלוקח רואה דוקא חפץ זה או חתיכה זו, שהרי לא חיכפת ל"י באחרת כיוולא זה ומשו"ה כשחית צ"י נד ריעתא ודאי מחשבה אללו מום במקח דלמא לו דבר זה והרי בלחות דמים יכול לקנות אחרת כיו"צ ^{אוצר החכמה} צלח מום, אלל גבי שידוכין אשר קשה לזווגם כקריעת ים סוף וכשהלדדין מסכימים להנשא מחשב אללם שמחה גדולה ולא יסכימו להנשא לאדם סתם אלל למי שבחרין בהם ומוולא חן צעיניהם, ומשו"ה סתם ריעתא שיש בהם לא חשיב מום לצטל הקדושין אל"כ הוא מום גמור אשר ידוע שמחמתו לא היו מתרלים בשום אופן.

ולשאלה הב' אם מחוייב עכ"פ להודיע שלא להנות את המשודכת הנה בחו"מ סימן רכ"ח סעיף ו' מצואר דאסור לרמות צ"ח במקח וממכר או לגנוב דעתם כגון אם יש מום במקח לריך להודיע ללוקח כ"י והיינו חפ"י מום כזה שאינו מצטל את המקח דמ"מ גניבת דעת איכא ע"ש בסמ"ע, ואל"כ לכאורה ה"י נד"ד לריך להודיע, [וא"כ

כמעט שא"א לו להשתדך כי צתחילת השידוכין כל דבר קטן מקלקל], ונראה לכאורה ראיה גדולה שא"ל להודיע מיצמות דמ"ה דקוי"ל עכ"מ ועצד הבא על צת ישראל הולד כשר ומ"מ היו מקפידין מאוד על זה וכדאמרינן התם ואף רב יהודא מורה צה להתירה דכי אתא לקמי' דר"י אל"ל זיל איטמר פירש"י ז"ל לך במקום שלא יכירוך ושח צת ישראל שאילו יכירוך לא יתנו לך וכי אתא לקמי' דרבא אל"ל גלי או נסוב צת מייך דאל"כ לא יתנו לו אשה וכדאמר התם רב אפילו חי הוה כיהושע צן כון לא יהיבנא ליה צרתי, ומ"מ התירו לו להנשא במקום שאין מכירין אותו מצלי להגיד ענינו דהא חי ידעי לא יהבי ל"י אשה, אלמא דכה"ג שהוא כשר ע"פ ד"ת אינו מחוייב להגיד פגמו.

וטעמא דלא אסרינן כה"ג משום גניבת דעת י"ל כעין הנ"ל דגבי כל מקח אפילו מום שאינו מצטל המקח [היינו שאין אדם מקפיד כ"כ להיות גזרתי הדרנא טבור כיו"צ] מ"מ אילו צה המוכר מרצונו להחזיר לו הדמים ולצטל המקח ה"י יוחא ל"י אלל גבי נשואין צדיעצד לאחר שכבר נישאו אפילו אילו ה"י הלד השני מסכים מרצונו הגמור לצטל המקח היינו להתגרש מ"מ אומדנא הוא שלא ה"י רואה צזה אחרי שכבר נתקשרו צחבה וקשין גירושין ומי יודע מה יזדמן לו עוד, ומשו"ה כל כה"ג צדיעצד לא יראה לוותר על הקנין אע"פ שיש צו מום זה, לא חשיב גונב דעת צמה שלא סיפר כל מומיו. וגם אפשר דאיסור זה דגניבת דעת [היינו לא שמרמה צפירוש], רק שאינו מספר חסרונותיו] אינו אלל מדרבנן והספר חרדים חשבו צמלות ל"ת מדרבנן צפ"ד ממל"ת מדברי קבלה ע"ש, ובמקום חשש ציטול פו"ר ושאר מכשולות לא גזרו חכמים, ואיך שיבא הטעם, מ"מ מצואר מסוגיא דיצמות דמ"ה הנ"ל שאינו מחוייב להגיד פגמו כל היבא שאינו אסור ע"פ דין.

ומה שהשיב מעכ"ת שליט"א דאפשר דדוקא
 צהריה דיצמות שפסול יוחסין מצוי
 ורגילים לחקור על זה משו"ה כשצא למקום
 שאין מכירין ולא שאלוהו על יחוסו הוי
 כמוותרים ונכנסים מרלונס לבית הספק,
 חבל פסול פלו"ד שאין עולה על דעת אדם
 לחשוש על זה, אפשר דמהא דלא שאלוהו
 ודרשו על זה אין ראי' כלל שנתרצו לה,
 ובאמת סברה זו מלאנו בתוס' חולין ל"ד
 ע"כ ד"ה אינהו ע"ש, מ"מ נראה דאין זה
 לכוי"ע דהמ"מ פע"ו ממכירה ה"ג כתב צ"ס
 יש מי שכתב שאם הי' דבר שהלוקח יכול
 להבחין לאחור [כגון שקנה חבית יין והי'
 יכול לטעום ולא טעם] כגון שיכולין לנסותו
 ולטעמו ולא הקפיד לעשות כן והמוכר מכר
 לו סתם אינו חוזר, ועיין מל"מ שם שהרי"ף
 ז"ל ורמב"ם ז"ל חולקים על זה ע"ש וא"כ
 לדעת הרי"ף ז"ל ודעמי' הי"ג צהריה דגלי
 למקום שאין מכירין ונשא אשה במקום שאין
 מכירין אע"פ שהיו יכולים לשאול ולא שאלו
 מ"מ אין זה כמוותר על המומין להנשא לו
 אפילו אם הוא מוכרי הבא עכ"ו [ומדשרי
 להנשא במקום שאין מכירין מוכח דכה"ג
 אין זה בגדר מיאנה וגונב דעת כיון שמדינה
 כשר הוא וכנ"ל] ורק לשיטת הסוברים
 דכשיכול לזרר ולא צירר לא חשיב מק"ט
 אפשר לומר דה"ג הוי' דגלי או נסיב צ"מ
 מה"ט הוא דשרי מדלא חקרו על הדבר, אך
 מ"מ אינו מוכרח דמנלן דזה מצוי לחשוש
 על סתם ישראל שהוא נולד מוכרי הבא עכ"ו
 ושמייעת הדרישה עליו הו"ל כמסכימים על
 פגם זה, וכיון שאיסור גניבת דעת כה"ג
 אינו אלא איסור דרצון כנ"ל צ"ס ספר
 חרדים נראה דצ"ע הדחק בזה יכול לסמוך
 על שיטת הרי"ף ז"ל והרמב"ם ז"ל דלפי
 שיטתם הא מוכח מיצמות מ"כ הג"ל שא"ל
 להגיד וכמשנ"ת. וגם אינו מוכרח דמייעת
 הדרישה ביוחסין הוי כהסכמה וכנ"ל.

ומה שהשיב מעכ"ת שליט"א דאפשר דדוקא
 צהריה דיצמות שפסול יוחסין מצוי
 ורגילים לחקור על זה משו"ה כשצא למקום
 שאין מכירין ולא שאלוהו על יחוסו הוי
 כמוותרים ונכנסים מרלונס לבית הספק,
 חבל פסול פלו"ד שאין עולה על דעת אדם
 לחשוש על זה, אפשר דמהא דלא שאלוהו
 ודרשו על זה אין ראי' כלל שנתרצו לה,
 ובאמת סברה זו מלאנו בתוס' חולין ל"ד
 ע"כ ד"ה אינהו ע"ש, מ"מ נראה דאין זה
 לכוי"ע דהמ"מ פע"ו ממכירה ה"ג כתב צ"ס
 יש מי שכתב שאם הי' דבר שהלוקח יכול
 להבחין לאחור [כגון שקנה חבית יין והי'
 יכול לטעום ולא טעם] כגון שיכולין לנסותו
 ולטעמו ולא הקפיד לעשות כן והמוכר מכר
 לו סתם אינו חוזר, ועיין מל"מ שם שהרי"ף
 ז"ל ורמב"ם ז"ל חולקים על זה ע"ש וא"כ
 לדעת הרי"ף ז"ל ודעמי' הי"ג צהריה דגלי
 למקום שאין מכירין ונשא אשה במקום שאין
 מכירין אע"פ שהיו יכולים לשאול ולא שאלו
 מ"מ אין זה כמוותר על המומין להנשא לו
 אפילו אם הוא מוכרי הבא עכ"ו [ומדשרי
 להנשא במקום שאין מכירין מוכח דכה"ג
 אין זה בגדר מיאנה וגונב דעת כיון שמדינה
 כשר הוא וכנ"ל] ורק לשיטת הסוברים
 דכשיכול לזרר ולא צירר לא חשיב מק"ט
 אפשר לומר דה"ג הוי' דגלי או נסיב צ"מ
 מה"ט הוא דשרי מדלא חקרו על הדבר, אך
 מ"מ אינו מוכרח דמנלן דזה מצוי לחשוש
 על סתם ישראל שהוא נולד מוכרי הבא עכ"ו
 ושמייעת הדרישה עליו הו"ל כמסכימים על
 פגם זה, וכיון שאיסור גניבת דעת כה"ג
 אינו אלא איסור דרצון כנ"ל צ"ס ספר
 חרדים נראה דצ"ע הדחק בזה יכול לסמוך
 על שיטת הרי"ף ז"ל והרמב"ם ז"ל דלפי
 שיטתם הא מוכח מיצמות מ"כ הג"ל שא"ל
 להגיד וכמשנ"ת. וגם אינו מוכרח דמייעת
 הדרישה ביוחסין הוי כהסכמה וכנ"ל.

סימן מה

בסוגיא דיבמות דק"ח בעניני מיאון

יבמות ד"כ דתני רמי בר יחזקאל מיאנה
 צבעל מותרת לחצוי ציצם אסורה
 לחצוי אלמא משעת נפילה נראית ככלתו הי"ג
 [צצתו ולרתה שנפלה לחצוי ומיאנה].
 משעת נפילה נראית כלרת צתו, והרמב"ם
 ז"ל פ"א מגירושין ה"ז כתב הממאנת ציצם
 אסורה לחצוי שנראית ככלתו צעת שמת
 צנו חבל לשאר קרובים מותרת לפיכך אם
 מיאנה באחד מן היצמין מותרת לחצוי
 עכ"ל. והנה מה שפסק דצמיאנה ציצם אחד
 מותרת לשאר אחין זהו כשמואל דאמר הכי
 צ"י צ"ש ופסקו הפוסקים ז"ל כשמואל דקאי
 ר"י כותבי, חבל מה שפסק הרמב"ם ז"ל
 דמיאנה ציצם מותרת לכל שאר קרובים כגון
 לבן אחיו לא מלאנו בגמרא דבר זה מצוה
 להדיא ופשוט שהרמב"ם ז"ל למד ד"ז מהא
 דשמואל דמותרת לשאר אחין וסובר דה"ה
 לכל קרובין מותרת ורק לחצוי אסורה מה"ט

ספר חסידים סימן תקז

לא יכסה אדם מום בני ביתו, אם צריכים בניו או קרוביו להזדווג אם יש להם חולי שאלו היו יודעים אותם המזדווגים עמהם אותו חולי לא היו מזדווגים יגלה להם פן יאמרו קדושי טעות היו אלא יפרידם ולא יהיו ברע יחדיו, או אם יש מעשים רעים להם שאלו היו יודעים לא היו מתחתנים בהם לכך יפרסם. וכן לענין צדקה שאם היו יודעים לא היו נותנים להם הרבה יגיד לנותנים.

שו"ת מהרש"ם חלק ז סימן קנב

להרב מו"ה יחיאל מיכל הכהן ניימאן נ"י מו"צ דק' עיר ישן. מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו בבתולה יתומה שזה איזה שנים הרתה וילדה לזנונים ומאז ועד עתה מתנהגת בצניעות וכעת נשתדכה מרחוק בלא הודע מזה ואם יודע להחתן יבטל הקשר ועתה הגיע זמן הנישואין ושאל איך יתנהגו בהכתובה והגם שמבואר בפ"ש סי' י"ב במשפטי הכתובה אות ט"ו סקנ"ו שמפני הבושה לא יכתבו בתולתא רק להדא פלונית וגם יוכל הקורא להבליע תיבת בתולתא בין שפתיו שלא יורגש כ"כ אבל מה נעשה בחיוב מנה ומאתים הנכתב שלא כדת. והנה מ"ש בענין שינוי הקריאה דמותר לשנות מפני השלום הנה בס' חסידים שרמז המג"א סי' קנ"ו ובגוף הספר מבואר דשקר שהוא עכשיו אסור לשקר גם מפני השלום אבל אני בהגהות האו"ח (שנדפס כעת בארץ הגר) הבאתי ראיה מרש"י ביצה כ' ע"א להיפוך וגם העליתי שם דמפני הבושה מותר לשנות בכל גונוי והבאתי ראיה מתשו" הרא"ש כלל פ"ב וח"צ סי' מ"ד והבאתי מרש"י ותוס' ע"ד נ"ח ע"א שנחלקו בזה ומכ"ש בנ"ד שיהרס עי"ז כל הבנין ועלבון היתומה ומשפחתה. לכן באם שאפשר שיכתבו הכתובה כראוי לבעולתא והקורא ישנה הקריאה בכל הנצרך ויקרא מנה ומאתים אף שלא נכתב כן עזי /צ"ל אזי/ יעשו כן אבל לכתוב בשינוי הרי גורם הפסד לחתן ובאם א"א לתקן ע"י הקורא אזי יעשו הכתובה בעדים שאין יודעים מזה וגם יונח בב"ד כתב בעדים בחת"י היתומה שפוטרת את הבעל מחיוב הכתובה מה שהוא יותר מהחיוב המגיע לה (וגם יזהירוה בב"ד שאסורה לכהן כמ"ש רו"מ בעצמו) או יבטיחו הדבר כי אחר החופה יחליפו ויתנו לה כתובה אחרת הכתובה ע"פ הדין והכתובה הזאת שיקראוה תחת החופה יקרעוה.

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ד סימן קיח

תשובה לפנויה שזינתה ו' אדר תשל"ז. כבוד העלמה תחיה אשר רוצה לשוב בתשובה גמורה השי"ת יעזרנה.

מפני קוצר הזמן אין בכחי להשיב לכל השואלים דבר הלכה, אבל כיון שגדולה התשובה לכמה דברים כדאיתא ביומא דף פ"ו ע"א ובפרט שאיתא שם שהקב"ה מחזיק לו טובה ודאי יש חובה להשיב תיכף.

הנה ממכתבך אני רואה שהרצון שלך הוא להיות בעלת תשובה גמורה אבל למעשה אינך יכולה לעמוד בניסיון ואף ששבת ובידו לפני הקדוש ברוך הוא עוד הפעם נכשלת בעברה זו החמורה מאד איסור נדה שהיא מחייבי

כריתות ואיסור פנויה שלרמב"ם פ"א ה"ד מהלכות אישות הוא גם כן באיסור לאו ולכולי עלמא הוא באיסור חמור. וכמובן שדבר שיש על זה שני איסורין הוא חמור מדבר שיש בו רק איסור אחד, אבל תשובה הוא דבר המועיל ומתקבל אפילו על עבירות כאלו החמורות מאד, אבל את כותבת שמרגשת את, שאחר עוד פעם קשה לפניך התשובה ביותר דכן מפורש בכמה מקומות בגמ' (כגון בקדושין מ' ע"א וש"נ) דא"ר הונא כל העובר עברה ושנה בה נעשה לו כהיתר ולא מרגיש בהחטא וכ"ש כשעבר כמה פעמים, וצריך להתחזק ביותר. ולכן אחרי שיש לכל אדם אף אלו שלא נכשלו בחטא להזהר מנסיונות כמו שתיקנו חז"ל להתפלל בכל יום בברכות השחר ואל תביאני לידי נסיון כל שכן שאלו שנכשלו כבר בחטא צריכין ליזהר מנסיונות, ובפרט כפי שאני רואה ממכתבך מעצם הנאת הביאה בלא שום חשבונות של נישואין גבר יצר הרע זה עליך מאד שהרי הבחור הבועל אותך בזנות אינו חושב לישאך כלל, ואף את אינך חושבת להנשא לו, שהרי להנשא לבחור זה לא היה שייך לשאול אם צריכה את להודיע לו, שנמצא שבשביל תאות זנות לבד כופך יצרך הרע לעבור עבירות חמורות כאלו לכן ודאי עיקר העצה לטובתך להנשא תיכף לפי האפשר לבחור דתי שירצה ולצאת מחדרי הלינה שבהקאלעדזש /שבקולג' / ששם הפרצה מצויה שענין עריות הוא מזולזל ואף שהוא אצל הנכרים והכופרים בתורה מכל מקום איכא השפעה אף על שומרי התורה. אבל עד שיזדמן שיודך הרי יעבור איזה זמן צריך שתשנני חומר האיסור והגנאי הבא מזה והעיקר שיש עין רואה ואזן שומעת מאחר שאת מאמנת בהקב"ה ובהתורה ובשכר ועונש שהם עיקרי האמונה.

גם יש לך לדעת כי מכיון שנחוץ לך ביותר להנשא לאיש אין לך להמנע בגלל חוסר ממון כי השי"ת הנותן לחם לכל בשר יזמין לכם הפרנסה כי את תראי להשיג איזה עבודה והוא ישיג איזה עבודה ותצליחו כשתבטחו על השי"ת. ואם הבחור שבעלך ירצה לנשאך לכאורה היה זה יותר נכון, אבל צריכה את לידע אם גם הוא רוצה לשוב בתשובה כדי שלא תכשלו אחר החתונה לזלזל באיסור נדה, אך יש לסמוך משום שלא יהיה נסיון אחר החתונה. שהרי עם בחור זה אפשר לעשות הנישואין בזמן קצר, ולפרנסה אין לדאוג שהשי"ת יזמין הפרנסה בריוח בזכות התשובה ושמירת התורה.

עוד צריכה את לדעת כי וידוי צריך האדם רק בלחש לפני השי"ת אבל לא לשום אדם דאשרי כסוי חטאה ורק כשיש צורך כדי לידע איך לשוב בין מצד ההלכה בין למצוא עצה טובה, ולכן טוב שכתבת אלי מחמת שרצית לידע איזה דרך לפניך שתנצלי מחטא וגם איני מכירך, אבל בלא תועלת אסור לגלות החטא לבני אדם, דרך פריצי אומות העולם סוברים שבידוי לפני כוברים של אמונתם מתכפרין ורשאים לעבור על כל דבר, ודרך התורה הוא להיפוך וח"ו ללמוד ממעשיהם, ורק לתועלת ללמוד דרכי התשובה ולידע אם יש עצה לעמוד נגד יצר הרע צריך לגלות אותו לאדם.

ובדבר אם צריכה את להגיד להבחור שירצה לישא אותך לאשה, ודאי את צריכה לגלות לו, אבל אינך צריכה להגיד לו בראיה והכרה דפעם ראשונה שעדיין לא ידוע אם ירצה בכלל השידוך וממילא אסור אז להגיד לו, ורק אחרי שתדעי שרוצה לישא אותך בברור שכבר אמר לך ודבר בדבר הנישואין, צריכה את לומר רק בזה שנזדמן

איזה פעם בשעה שלא היה לך כובד ראש כל כך לעמוד נגד המפתה בדברי רצוי ופתוי הרבה ותיכף נתחרטת ומצטערת על זה שאירע דבר כזה עד שיכיר מדבריך שאין לו לחוש שיארע גם כשתהא נשואה לו, ואז מאחר שהוא רוצה בך מפני שהכיר המעלות שלך לא יחזור בו בשביל זה שאירע איזה פעם מאחר שיכיר אותך לנערה שומרת תורה ומצותיה שיש להאמין שלא חשודה את שוב בזה ותהי' אשה מסורה לבעלה כדין התורה.

בדבר כתיבת הכתובה אין צורך להגיד למסדר הקידושין, כי מאחר שהחתן יחתום על הכתובה הרי הסכים לכתובת בתולה ושוב ליכא קפידא ומחוייב בכתובת בתולה אף אם באמת אינה בתולה אם לא הטעתה אותו, מאחר דרצה להתחייב בכתובת בתולה לא גרע מתוספת כתובה, וכשניסת להבועל עצמו יותר נכון לכתוב כתובת בתולה ולכתוב בתולתא והטעם מבואר בתשובותי באגרות משה חלק אה"ע סימן ק"א ויפה עשה הרב ההוא, אך גם בבעולה מאחר אם נבעלה מישראל כשר שכשרה לכהונה שאינו נוגע לענין איסור אלא לענין סך הממון אם החתן יודע ורוצה בכתובת בתולה יכולים לכתוב כתובת בתולה, וממילא אין לגלות זה להמסדר קידושין ולא לשום אדם כדכתבתי לעיל.

והנני בברכה שהשי"ת יקבל תשובתך ולא תכשלי עוד בשום חטא ותתנהגי בדרך התורה ומנהגי ישראל קדושים ותבנה בית כשר ונכון בישראל, משה פיינשטיין.

חפץ חיים (סוה"ס) ציורים אות ח

ח. אבל אם הוא מכיר לפי הענין, שהמחותן מרמה לחתן בענין הנדן או המזונות, מאוד ומאוד צריך להתיישב בדבר קודם שיגלה זה לחתן, כי צריך לזה הרבה פרטים:

א) שיתבונן היטב שהוא מרמהו באמת, דהיינו שיכיר בבירור את טבעו הרע או את גודל עניותו, או ששמע ממנו בפירוש שאינו מבטיח רק לפנים. (ולא יחליט תיכף את הענין בדעתו לחשוב על המחנות דמפני שהוא אינו תקיף במעמדו בודאי לא יתן לו הנדן או המזונות שהבטיח, דהלא אנו רואים כמה פעמים שאנשים כאלו משלמין את התחייבותם יותר מן בעלי הבתים הגבוהים).

ב) צריך לידע, שאילו היה החתן יודע זה לא היה מתרצה לו, דפעמים הרבה מצוי שהחתן אינו רוצה רק להוציא מהמחותן כל מה שהוא יכול אבל אינו תלוי בזה כלל עיקר השידוך, ובאופן זה בודאי לא שייך היתר זה לילך ולגלות לו. (אם לא שהוא רואה שדבריו יהיו תועלת לחתן שיתיעץ איך להוציא מהמחותן בטוחות על זה).

ג) שמצד החתן לא תהיה רמיה, דאם גם החתן מרמהו באיזה ענין שיהיה, יצא זה בזה, ופשוט דאסור לגלות לו.

ולבד זה צריך גם כן לזה שאר הפרטים הנ"ל. על כן אין למהר לגלות כי אם אחר שיתבונן היטב בזה כי נשלמו כל הדברים שכתבנו.